

Kaartenset 'Hoe ben je hoogbegaafd?'

Inleiding

Voor je ligt de kaartenset 'Hoe ben je hoogbegaafd?'. Deze is ontwikkeld naar aanleiding van een make-a-thon sessie van Stichting Hoogbegaafd! begin 2023. Tijdens deze sessie hebben we gebrainstormd over *Hoe kun je ervaren hoe het is om hoogbegaafd te zijn, als je het zelf niet bent?*

Met deze kaartenset kun je in jouw omgeving het gesprek aangaan over hoogbegaafdheid, over je snelle brein, om zo meer inzicht en begrip te krijgen bij wat hoogbegaafdheid is.

Aan hoogbegaafdheid kleven veel stigma's, vooroordelen en stereotyperingen. Dat er niet één heldere definitie van hoogbegaafdheid is, helpt mensen ook niet om het beter te begrijpen. Daarom willen we je met deze kaartenset een hulpmiddel geven om het gesprek met elkaar aan te gaan. Waarin zijn jullie wel en niet anders? Welke alledaagse dingen helpen je? Wat is een talent en hoe hebben jullie daar profijt van? Deze set is geschikt voor jongere, adolescent en volwassene. Met vragen die relateren aan je sociale leven, school- of lerende leven en werkzame leven. Hiervoor hebben we de vragen geclusterd in 5 thema's.

De kaarten

De 48 kaarten in deze set print je uit. Wanneer je de pagina vouwt op de vouwlijn in het midden van elke pagina, heb je de passende voor- en achterkant van alle kaarten op elkaar liggen. Plak de voor- en achterkant aan elkaar vast en knip de kaarten uit.

Daarna kun je ze per thema sorteren en in een zakje/doosje opbergen. De thema's zijn:

- Belevingswereld
- Functioneren
- Weetjes en feiten
- Maatschappij
- Sociaal en gevoelens

Hoe te gebruiken

Pak de thema's en/of vragen uit deze set waar jij het graag over wilt hebben. Zo kun je elke keer een andere samenstelling aan vragen gebruiken.

Er is geen goed of fout. Deze vragen zijn een hulpmiddel om met elkaar het gesprek aan te gaan en van elkaar te leren. Het is daarom belangrijk om goed naar elkaar te luisteren.

Op de voorkant van de kaart vind je het thema waar de vraag betrekking op heeft. Op de achterkant vind je gesprekstips en vragen of situaties om eens verder over na te denken.

Soms verwijzen we naar bronnen of extra informatie. Verderop in deze handleiding kun je hier meer over vinden.

Tips: Stel verduidelijkende vragen, check of iemand alles heeft gezegd wat diegene wilde zeggen. Zoek de diepgang in je gesprek op waar het kan, zolang iedereen zich er comfortabel bij voelt en kijk waar het gesprek naartoe gaat.

Colofon

Auteurs: Berk van der Zwaan, Giegie Liem, Irene Folkers, Linda Veenman, Marijke van der Pal en Stefanie van den Steen

Vormgeving: Stefanie van den Steen, stefanievdsteen.nl

Redactie en ontwikkeling: Marijke van der Pal, palopkoers.nl

Alle betrokkenen hebben belangeloos aan deze kaartenset gewerkt.

© Stichting Hoogbegaafd!, 2024

Alle rechten voorbehouden.

Verwijzingen

[1] Top-down denken en de Taxonomie van Bloom. Creëren, evalueren en analyseren zijn hogere orde denkprocessen waar een dieper begrip van het onderwerp voor nodig is. Lagere orde denkprocessen zijn onthouden, begrijpen en toepassen. Bij top-down denken ga je met (een) hogere orde denkproces(sen) aan de slag en kom je erachter dat je een bepaalde basiskennis rondom het onderwerp nodig hebt om verder te komen.¹

[2] Leerstrategieën zijn onder andere: jezelf en je omgeving organiseren, herhalen, verdiepen, structureren, jezelf motiveren, bijhouden en vooruitkijken.²

[3] In 2023 is er sprake van zo'n 20.000 thuiszitters (kinderen die zijn uitgevallen van school), waarvan naar schatting 30-40% hoogbegaafd is.³

[4] Het Zijnsluit van Tessa Kieboom en Kathleen Venderickx beschrijft dat hoogbegaafdheid naast een 'cognitief luik' (intellectuele capaciteiten, motivatie, creativiteit) ook een 'zijnsluit' heeft dat meer gericht is op hoe je je voelt en wat je ervaart. Kenmerkend voor hoogbegaafdheid in dit zijnsluit is een sterk rechtvaardigheidsgevoel, een hoge mate van gevoeligheid of emotionele intensiteit, perfectionisme en een kritische blik naar je omgeving én jezelf.⁴

[5] De hersenontwikkeling is voltooid rond je 25e levensjaar.⁵

Bronnen

1 Wij-leren.nl geraadpleegd op 8 januari 2024, [Top-down denken in onderwijs en opvoeding \(wij-leren.nl\)](#).

2 Dijkstra, Bunnik en Krikke (2015), Zelfregulerend leren – Effectiever leren met leerstrategieën (6e editie), Boom.

3 Zonnenberg, (2022), Situatianalyse voltijd primair onderwijs (PO) voor hoogbegaafden (HB) in Nederland.

4 Kieboom en Venderickx (2017), Meer dan intelligent (10^e editie), Lannoo.

5 Hersenstichting geraadpleegd op 7 november 2023, [Puberhersen - Hersenstichting](#).

BELEVINGSWERELD

1
Je loopt binnen tijdens een themafeest.
Wat doet dat met je?

- Hints:
- Mensen zijn bijvoorbeeld verkleed, ruimte is versierd, muziek is aan, eten en drinken staat klaar.
- Extra vragen:
- Voel je je anders als je binnenkomt na een drukke week?
  - En hoe voelt het als de muziek luid staat?

BELEVINGSWERELD

2
Je leest een boek. Hoe beleeft je het verhaal?

- Extra vragen:
- Zie je het verhaal als een film voor je?
  - Geniet je van de taal die je leest?
  - Zijn er volgens jou nog meer manieren waarop je woorden kunt zien, beleven of ervaren?

BELEVINGSWERELD

3
Je probeert iets nieuws te leren. Kan je je goed concentreren?

- Hints:
- Denk bijvoorbeeld aan iets nieuws leren tijdens een opleiding.
- Extra vraag:
- Is dat anders als je iets nieuws leert voor een hobby?

BELEVINGSWERELD

4
Je hebt een drukke week gehad. Hoe word jij weer rustig?

- Extra vragen:
- Ben je liever alleen of samen met anderen?
  - Vind je het een uitdaging om rustig te worden?
  - Vraag je weleens om hulp?

BELEVINGSWERELD

5
Je geniet intens van iets. Hoe ziet dat er voor jou uit?

- Extra vragen:
- Heb je je het idee dat jij een intensere beleving hebt dan anderen?
  - Hoe geniet jij van muziek als niemand kijkt?
  - Welke muziek brengt jou aan het huilen?
  - Ervaar je hetzelfde in andere situaties?

BELEVINGSWERELD

6
Wat hoort volgens
jou bij goed leren?

BELEVINGSWERELD

7
Wat gebeurt er in
jouw hoofd wanneer
je aan het staren
bent?

BELEVINGSWERELD

8
Hoe kan je ervoor
zorgen dat jouw
gedachten even uit
staan?

FUNCTIONEREN

1
Wat voor leerling
was/ben jij?

FUNCTIONEREN

2
Wat helpt jou om
goed te kunnen
leren of werken?

vouwlijn

Extra vraag:

- Is leren uit een boek anders dan het leren van een vaardigheid of nieuwe sport?

Extra vraag:

- Is er een verschil voor jou tussen staren uit een raam en staren in de ruimte?

Extra vragen:

- Lukt het jou om je gedachten uit te zetten?
- Wanneer zou je willen dat je gedachten uit zouden staan?

Hints:

- Denk aan 'de dromer', 'de nerd', 'de clown'...

Extra vragen:

- Hoe zagen/zien anderen jou?
- Kreeg/krijg je snel een label zoals ADHD/autisme/....?

Hints:

- Denk aan werken met muziek aan/uit, tijdstip van de dag, het onderwerp waar je mee bezig bent.

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te vouwen en vast te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

FUNCTIONEREN

3
Wat kan belemmerend werken voor jouw functioneren?

FUNCTIONEREN

4
Hoe zit jij erbij tijdens een vergadering of groepsopdracht?

FUNCTIONEREN

5
Weet jij op wat voor manier jij het beste kunt leren?

FUNCTIONEREN

6
Wanneer inspireert iets jou om dat ook te leren of er meer van te weten?

FUNCTIONEREN

7
Hoe motiveer jij jezelf om iets te doen waar je helemaal geen zin in hebt?

Extra vragen:

- Onderneem je actie om daar iets tegen te doen?
- Zo ja, wat voor actie?

Extra vragen:

- Onthouden anderen jouw ideeën?
- Hoe reageren collega's/klasgenoten op jou?
- Hoe ervaren je een vergadering/ groepsopdracht?

Gesprekstip:

- Uit onderzoek blijkt dat er 14 verschillende leerstrategieën zijn.^[2] Weet jij welke er zijn, wanneer je ze kunt toepassen en welke goed voor jou werken?

Gesprekstip:

- De taxonomie van Bloom - topdown denken: Je wilt weten wat het doel/probleem is en zien wat voor nut het heeft. Je hebt behoefte aan overzicht om ideeën te krijgen voor een oplossing/aanpak.^[1] Klopt dit ook voor jou?

Extra vraag:

- Wat ervaren je wanneer je wel gemotiveerd bent?

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te vouwen en vast te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

FUNCTIONEREN

8
Hoe makkelijk kan jij
jouw aandacht bij
een taak houden?

FUNCTIONEREN

9
Hoe heb jij een
keuze gemaakt voor
jouw school/studie/
carrière?

FUNCTIONEREN

10
Hoe werkt belonen
en niet-belonen voor
jou?

FUNCTIONEREN

11
Hoe uit jouw
creativiteit zich?

WEETJES & FEITEN

1
Welke bijnaam past
bij jou?

vouwlijn

Extra vragen:

- Wanneer wel en wanneer niet?
- Heb je wel eens dat je iets gaat pakken en dan niet meer weet wat je van plan was?
- Wanneer ben jij snel afgeleid?

Extra vragen:

- Was het jouw eigen keuze?
- Ging je voor iets creatiefs, of juist iets analytisch, of ...?

Extra vragen:

- Hoe reageer jij daarop?
- Hoe reageer je als jij een bonus krijgt op je werk, maar anderen niet?
- Wat is voor jou een beloning?
- Kies je er weleens voor om niet voor de beloning te gaan?

Extra vragen:

- Wat voor soorten creativiteit ken jij?
- Heb je een bijzondere hobby?

Hint:

- Denk aan 'wandelende encyclopedie', 'de criticus' of 'de filosoof'...
- Extra vragen:
- Ben je eerder een allesweter of alleskunner?
  - Hoe zouden anderen jou omschrijven?

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

WEETJES & FEITEN

2
Blijf je liever binnen
jouw expertise of
hou je van
verandering?

WEETJES & FEITEN

3
Wat is het meest
bijzondere, gekke of
interessante feitje
dat je kent?

WEETJES & FEITEN

4
Wat denk jij dat het
betekent om
hoogbegaafd te zijn?

WEETJES & FEITEN

5
Welke
struikelblokken denk
jij dat
hoogbegaafden
tegenkomen?

WEETJES & FEITEN

6
Je kunt op
verschillende
vlakken talent
hebben, waar liggen
jouw sterke punten?

- Extra vragen:
- Hoe ver ga je in het uitpluizen van iets nieuws?
  - Hoe lang blijf je bezig met je (nieuwe) interesse, werkveld of studie?
  - Heb je veel verschillende interesses?

- Extra vragen:
- Hoe ben je dat te weten gekomen?
  - Wat is het meest recente feitje dat je hebt opgedaan en waarom vond je die interessant?

- Gesprekstips:
- Hoogbegaafdheid is meer dan alleen een hoog IQ, wat denk je dat het nog meer is?
  - Zoek eens op 'Delphi-model', doet dit model je aan iemand denken?

- Extra vragen:
- Wat zou ervoor kunnen zorgen dat jij je opleiding niet af zou kunnen maken of zou moeten stoppen met je baan?
- Gesprekstip:
- In 2023 is er sprake van zo'n 20.000 kinderen die zijn uitgevallen van school, waarvan zo'n 30-40% hoogbegaafd is.^[3]

- Gesprekstip:
- Hier zijn wetenschappelijke modellen voor, zoek bijvoorbeeld op het meervoudige intelligentiemodel van Gardner (1983). Welke typen intelligentie herken jij jezelf in?

WEETJES & FEITEN

7
Wat is creativiteit?

- Extra vragen:
- Wat heb jij nodig om creatief of origineel te zijn?
  - Wat vind je leuker: om met nieuwe ideeën te komen of om nieuwe dingen te maken?
  - Ben jij creatief?

WEETJES & FEITEN

8
Wanneer vind jij iemand slim?

- Extra vragen:
- Welke eigenschappen horen bij slim zijn?
  - Kan iemand slimmer worden?
- Gesprekstip:
- Benoem een slim persoon. Is deze persoon volgens jou ook wijs, verstandig, handig, sociaal?

WEETJES & FEITEN

9
Wat hoort bij volwassen zijn?

- Gesprekstip:
- Is dat bijvoorbeeld werk, een diploma of een bepaalde leeftijd?^[5]
- Extra vragen:
- Hoe zou jij je als kind voelen in een volwassen omgeving?

WERELDBEELD

1
Stel er komen veel vluchtelingen naar Nederland, wat vind jij daarvan?

- Extra vragen:
- Ben jij geïnteresseerd in maatschappelijke vraagstukken?
  - Wat doe jij wanneer je afval ziet liggen?
- Gesprekstip:
- Hoogbegaafden kunnen vaak slecht tegen onrecht. Dit zie je ook terug in het Zijnsluik-model van Tessa Kieboom.^[4] Wat vind jij van dit model?

WERELDBEELD

2
Wat vind jij van vrijwilligerswerk?

- Extra vraag:
- Wat vind jij van goede doelen?

HB kaartenset: Gebruik de vrouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

WERELDBEELD

3
 Wat vind jij het grootste onrecht in de wereld?

- Extra vragen:
- Wat vind jij het meest oneerlijk?
  - Welk onrecht heb jij in jouw omgeving gezien?
  - Hoe ga jij hiermee om of hoe geef je het een plek?

WERELDBEELD

4
 Wat denk jij dat er over 10 jaar veranderd is in de wereld?

- Extra vragen:
- Welke uitvindingen zijn er gedaan?
  - Noem een negatieve en een positieve verandering.
  - Denk je vaak na over de toekomst?

WERELDBEELD

5
 Hoeveel invloed denk je dat je hebt op je omgeving?

- Extra vragen:
- Zou je je meer in willen zetten voor de maatschappij of juist niet?
  - Heb jij wel eens een goed idee voor je omgeving en daar wat mee gedaan?
  - Wat wil jij bereiken of nalaten?

WERELDBEELD

6
 Hoe ziet volgens jou een ideale wereld eruit?

- Gesprekstip:
- Er zijn veel boeken over een utopische (ideale) wereld geschreven en ook films/series over gemaakt. Heb jij deze wel eens gelezen of gezien?
- Extra vraag:
- Wat vond je een goed idee en wat niet?

WERELDBEELD

7
 Wat vind jij een belangrijke eerste stap bij het oplossen van grote problemen?

- Hint:
- Denk bijvoorbeeld aan armoede, oorlog, klimaatverandering, polarisatie.
- Extra vragen:
- Hoe kun je tegenovergestelde partijen met elkaar laten praten?
  - Ben jij weleens van mening veranderd?
  - Heb jij weleens om hulp gevraagd bij lastige problemen?

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

WERELDBEELD

8
Hoe zie jij jezelf in de maatschappij?

WERELDBEELD

9
Wat is volgens jou gelijkheid?

SOCIAAL

1
Het onderwerp van een groepsgesprek vind jij niet interessant. Hoe voel je je dan?

SOCIAAL

2
Je bent op een feest. Heb jij door wie er zin heeft om te feesten en wie niet?

SOCIAAL

3
Tijdens een familiediner merk je dat de sfeer gespannen is. Wat doet dat met je?

Hint:

- Heb je bijvoorbeeld een eigen plek, een vaste rol?
- Extra vragen:
  - Hoe zien mensen jou?
  - Zou jij willen veranderen hoe mensen je zien of zou je de rol die je nu hebt willen veranderen?
  - Vind je dat je voldoende kansen hebt gehad om jezelf te ontwikkelen?

Hint:

- Bijvoorbeeld bij gelijke rechten, gelijke lonen.
- Extra vragen:
  - Welk rolmodel voor emancipatie ken jij? Heb jij wel eens discriminatie meegemaakt?
  - Welke emancipatie vind jij belangrijk en voor welke (doel)groep?

Extra vraag:

- Doe je iets aan de situatie of liever niet?

Extra vraag:

- Heb je zelf meestal zin in een feest of zie je dat als een sociale verplichting?

Extra vragen:

- In welke situaties merk jij spanning op?
- Hoe ga jij met die spanning om?

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te vouwen en vast te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

SOCIAAL

4
Stel je doet met vrienden mee aan een pubquiz. Hoe doe jij mee?

SOCIAAL

5
Denk terug aan een moment waarop je intens genoot. Wat maakte dat intens voor jou?

SOCIAAL

6
Wanneer was jij in een situatie waarin je het gevoel had dat je je moest aanpassen?

SOCIAAL

7
Hou jij van praten over koetjes en kalfjes (bijvoorbeeld over het weer)?

SOCIAAL

8
Wanneer voel jij je begrepen door jouw omgeving?

Hint:

- Pak jij een bepaalde rol of heb je een bepaalde houding? Denk aan afwachtend, actief, volgend, bescheiden, etc.

Extra vraag:

- Hoe zou jij jouw gevoelens van dat moment omschrijven?

Gesprekstip:

- Of dat je je (iets) anders moet presenteren?
- Extra vragen:
  - Hoe bereid jij je voor op een sollicitatie, of een presentatie?
  - Hoe ga jij naar een bijeenkomst van jouw favoriete hobby?

Extra vragen:

- Wanneer hou je daar wel van en wanneer niet?
- Wanneer heb je het met vrienden of familie over koetjes en kalfjes?

Extra vraag:

- Met wie kun jij dingen bespreken, of situaties die jij meemaakt delen?

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.

SOCIAAL

9
**Wanneer wil je liever
 alleen zijn en
 wanneer ben je
 liever in een groep?**

SOCIAAL

10
**Wat vind jij
 belangrijk in een
 vriendschap?**

SOCIAAL

11
**Hoe ga je om met
 ruzie in een
 vriendschap, of een
 meningsverschil?**

Gesprekstip:

- **Maakt de
 groepsgrootte je nog
 uit en waarom?**

Hint:

- **Welke aspecten vind
 je belangrijk? Denk
 aan jezelf kunnen zijn,
 humor, diepgang,
 activiteiten delen.**

Extra vraag:

- **Wat voor verschillende
 vrienden heb je?**

Extra vragen:

- **Hoe praat je een ruzie
 uit?**
- **Wanneer is een ruzie
 of meningsverschil
 volgens jou
 uitgepraat?**

HB kaartenset: Gebruik de vouwlijn om de voor- en achterzijde van de kaart op elkaar te vouwen en vast te plakken. Gebruik de dikke stippellijnen om de kaarten uit te knippen. Op de voorzijde staat een vraag om een gesprek te beginnen binnen het bovenstaande thema. De achterzijde bevat hints, extra vragen en gesprekstips.